

Třináctá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Blagojevgrad (Bulharsko), 20.–24. července 2015

Úloha soutěže družstev

Během svých cest po JAR byl jeden turista postaven před nutnost vyplnit jistý dokument v severní sotštině. Ačkoli onen jazyk vůbec neznal, bez potíží přišel na to, co znamená tohle:

Nomoro ya phaspoto: ('číslo pasu')

Aterese ya emeile: ('e-mailová adresa')

Ale tohle už nerozuměl:

Leina, sefane:

Naga:

Letšatšikgvedi la matswalo:

Bong:

Batswadi:

Mma:

Tate:

Bana:

Mmala wa mahlo:

Bohužel nebyl k dispozici žádný tlumočník, pouze výkladový slovník jazyka severní sotho. Turista tam našel následující:

<i>mma</i>	<i>motswadi wa ka wa mosadi, yo a mpelegego</i>
<i>tate</i>	<i>monna yo a ntswetšego</i>
<i>bong</i>	<i>sepharologanyi seo se šupago gore motho goba phoofolo ke monna goba mosadi</i>
<i>matswalo</i>	<i>letšatši le kgvedi tšeo motho a belegilwego ka tšona</i>
<i>naga</i>	<i>lefase leo le arotšwego la go ba le batho ba bantši, leo le nago le mmušo wo o lego ka fase ga taolo ya presitente le bathuši ba gagwe; naga e šomiša tšhelete ya go fapana le ya dinaga tše dingwe</i>
<i>mmala</i>	<i>ponagalo ya selo yeo gantši e ka tšwelelago gabotse ge e le mosegare ka lebaka la mahlasedi a letšatši, selo seo se ka bonagala e le se se hubedu, tala, tšhweu bjalobjalo</i>
<i>mahlo</i>	<i>dikgokolwana tše pedi tša bošweu le boso tšeo di lego sefahlegong ka godimo ga nko, di šoma go lebelela le go bona</i>

Zezačátku mu to nebylo moc platné. Ale po chvílce listování slovníkem našel turista pár dalších hesel:

Basotho	<i>batho ba Afrika Borwa bao setlogong sa bona ba tšwago nageng ya Lesotho, bao ba bolelago Sesotho sa Borwa bjalo ka polelo yeo ba e antšego letsweleng</i>
beke	<i>lebaka la go bopša ke matšatši a šupago</i>
bona	<i>go diriša mahlo go lebelela</i>
iri	<i>lebaka la nako la go bopša ke metsotso ye masometshela</i>
kgwedi	<i>lebaka le le bopšago ke dibeke tše nne go iša go tše hlano</i>
leina	<i>lentšu goba sehlopha sa mantšu seo se fiwago le go relwa motho gomme a bitšwa ka lona</i>
lekgolo	<i>nomoro ye kgolo ya go bopša ke masome a lesome</i>
lesome	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago senyane, ya go bopša ke ge go hlakanywa senyane le tee</i>
letšatši	<ol style="list-style-type: none"> <i>lebaka la nako la go bopša ke diiri tše masomepedinne</i> <i>polanete ye kgolokgolo ya nkgokolo ya mahlasedi a phišo ye ntši selemo, yeo e rotogago bohlabela mesong ya phatša leratadima go ya bodikela, ge e se gona e ba leswiswi</i>
metsotso	<i>lebaka la nako la go bopša ke metsotswana ye masometshela</i>
monna	<i>motho wa bong bja botona</i>
monwana	<i>setho sa mmele seo se lego seatleng goba leotong, sa dinokonoko sa go otlologa, gantši se šoma go swara</i>
morwa	<i>ngwana wa mošemane</i>
morwedi	<i>ngwana wa mosetsana</i>
mosadi	<i>motho wa bong bja botshadi</i>
mošemane	<i>ngwana wa bong bja botona</i>
mosetsana	<i>ngwana wa bong bja botshadi</i>
motswadi	<i>mosadi goba monna yo a nago le ngwana goba bana</i>
ngwaga	<i>lebaka la dikgwedi tše lesomepedi</i>
ngwedi	<i>selo sa nkgokolo seo se bonagalago bošego leratadimeng seo se tlišago seedi se segolo lefaseng, se hlatha mabaka a kgwedi</i>
nkgokolo	<i>sebopego sa go raretša seo se swanago le kgwele ya maoto, kenywa ya tamati, namune, bjalobjalo</i>
nne	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago tharo, ya go bopša ke ge go hlakanywa tharo le tee</i>
pedi	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago tee, ya go bopša ke ge go hlakanywa tee le tee</i>
seatla	<i>setho sa mmele seo se lego mafelelong a letsogo sa mphaphathi sa menwana, se šoma go swara</i>
sefane	<i>leina le tee leo maloko ka moka a lapa a le šomišago</i>
šupa	<ol style="list-style-type: none"> <i>go emišetša letsogo pejana mola monwana o lebile pele ka nepo ya gore motho a bone seo se nepiwago goba seo go bolelwago ka sona</i> <i>nomoro ye nnyane ye e fetago tshela, ya go bopša ke ge go hlakanywa tshela le tee</i>
tšhelete	<i>silibera le koporo tša nkgokolo goba pampiri yeo e ngwadilwego ya khutlonne, yeo e šomišwago go reka dilo, yeo e lego bohlokwa kudu ekonoming ya naga</i>

Poté už mohl vyplnit všechno.

Pak turistu jazyk severní sotho zaujal a došlo mu, že teď rozumí i dalším definicím:

koko	BONA <i>makgolo, rakgolo</i>
makgolo	<i>mmagotate goba mmagomma</i>
rakgolo	<i>tatagotate goba tatagomma</i>
setlogolo	<i>ngwana wa ngwanake</i>
kgaetšedi	<i>ngwana wa batswadi ba ka wa mosetsana goba wa mosadi</i>
moratho	<i>ngwana wa mmago, e ka ba wa mosetsana goba mošemane</i>

- (a) Když měl všechno řádně vyplněné, řekl mu úředník, který od něj dokumenty přebíral, něco jako „**Šupa ka monwana šupa**“. Turista nejdřív nevěděl, co se po něm chce. Ale když mu to naznačili, pochopil turista spojitost mezi oběma významy slova **šupa**. Vysvětlete tuto spojitost.
- (b) Jaká je definice slova **tharo** ve slovníku?
- (c) Co lze říct o původu slova **lekgolo**?
- (d) Na základě údajů obsažených v tomto týmovém zadání sestavte co nejúplnější dvojja-zyčný slovník z jazyka severní sotho do češtiny a gramatiku jazyka severní sotho.

⚠ Jazyk severní sotho náleží do bantuské podskupiny nigero-konžské rodiny. Je jedním z 11 úředních jazyků JAR a rodným jazykem přibližně 4,6 mil. tamních obyvatel.

—Boris Iomdin

Český text: David Lukeš.

Hodně štěstí!